

## Mohou pobývat ve zdravotnickém zařízení zvířata ?

Zprac.: MUDr. Vladimír Plesník

Je to jedna z otázek, které se poměrně často opakují a na něž není snadné odpovídat. Mimo některých akcí ochránců a přátel zvířat, mimo někdy úpěnlivých žádostí hospitalizovaných majitelů-chovatelů domácích mazlíčků i mimo pochopitelné nechuti personálu, kterému přítomnost zvířete ztěžuje rutinní práci, je nesporné, že kontakt se zvířetem může být člověku ku prospěchu jak po stránce duševní, tak tělesné. Je však třeba zvážit i možný strach jiných osob v zařízení z poranění zvířetem, případně alergií na jejich sliny, srst, či exkrementy a z možného přenosu nějaké zoonózy, která by byla pro imunosuprimované osoby pohromou.

K zodpovězení nesnadné, v nadpisu uvedené otázky, si dovoluji dvě zjednodušení. Budu se zabývat jen psy, i když např. v Domovech důchodců nezřídka klienti potají podstrojují kočičkám, potulujícím se v zahradě a někdy přebývajícím i ve sklepech, nebo drobtý jídla krmí venku vrabce a holuby. Snad se nedoví správa zařízení, či pojišťovny, jak se při tom mrhá financemi vyčleněnými na stravování. Ke druhému zjednodušení využívám informací o programu Nadace přátel chlupáčků (FFF), které ověřovali v městské klinice v Santa Clara Valley se 600 lůžky. Jsou tam i specializovaná pracoviště, jako popáleninové, rehabilitační, nebo dětské oddělení. Samotný program přihlíží k požadavkům „Souhrnu opatření k prevenci nemocí spojených s pobytem zvířat ve veřejných zařízeních“. Tento souhrn vydala v USA Národní společnost státních veterinárních hygieniků (NASPHV) a uveřejnila jej v MMWR 2005;54(RR04):1-12.

Ve zdravotnických zařízeních rozlišují **tři kategorie psů**: (1) psi speciálně vycvičení pro potřebu těžce postižené osoby (např. „slepecký pes“); (2) psi k cílené terapeutické stimulaci pacientů v nemocnicích, sanatoriích, zvláštních školách a podobných ústavech. Musí projít výcvikem poslušnosti a spolehlivě reagovat na pokyny „psovoda“, který musí mít znalosti a zkušenosti jak ze zacházení se psem, tak o možnostech, jak využívat psa při léčbě. Terapeutičtí psi podněcují kognitivní funkce a komunikaci pacienta, pomáhají zlepšit jeho pohyblivost, zvýšit jeho sebedůvěru a motivují pacienta ke spoluúčasti na terapeutických postupech. (3) psi na návštěvě- mazlíčci, s nimiž může pacient pobývat nějakou dobu ve vyhrazených prostorách zařízení, nikoli na pokoji. Slouží k potěše a rozptýlení pacientů-chovanců.

Uvádí se, že je známo víc jak 200 zoonóz, které mohou být přeneseny na lidi. Velké riziko představuje mazlení se s koťaty, štěňaty i péče o špatně prospívající zvířata, zvláště mají-li průjmy (*Salmonella*, *Campylobacter*, *Giardia*). Zoonózami nejohroženější jsou staří lidé, gravidní ženy (toxoplazmóza), malé děti (chybění hygienických návyků, imunitní nezkušenost) a imunokompromitované osoby.

### Zoonózy přenášené psy

Nemoc	Původce	Cesta přenosu
<b>Brucelóza</b>	<i>Brucella canis</i>	Přímým stykem zvl. s močí a potratovým materiálem a močí
<b>Kampylobakteriíza</b>	<i>Campylobacter jejuni</i> , <i>Campylobacter coli</i>	Fekálně-orální, kontaminovaným jídlem, vodou, trusem koťat a štěňat

<b>Streptokok. infekce</b>	<i>Streptococ. spec. A</i>	Nepřímým stykem, pokousáním, pes je vektorem agens
<b>Leptospiróza</b>	<i>Leptosp. interrogans</i>	Stykem s infikovaným psem, kontamin. ruce, oděrky kůže, aerosol při čištění pelechu
<b>Lymeská nemoc</b>	<i>Borrelia spec.</i>	Nepřímo klíštětem přeneseným ze psa na člověka
<b>Stafylokok.infekce</b>	<i>Staph.aureus (MRSA)</i>	Nepřímo, pokousáním, pes je vektorem agens
<b>Salmonelóza</b>	<i>Salmonella spec.</i>	Fekálně-orální, jídlem, kontaminovaným výkaly infikovaného psa
<b>Tularemie</b>	<i>Francisella tularen.</i>	Poranění psem, jehož tlama nebo drápy jsou kontaminované po sežrání infikovaného zvířete
<b>Vzteklina</b>	<i>Lyssavirus</i>	Slinami obsahujícími virus, které proniknou do oděrky kůže, nebo ulpí na intaktních sliznicích
<b>Svrab</b>	<i>Sarcoptes scabiei</i>	Nepřímo, pes může být vektorem zákožek mezi lidmi
<b>Toxokaróza</b>	<i>Toxocara canis</i>	Požítím vajíček v kontaminovaném materiálu
<b>Mykózy</b>	<i>Microsporum canis</i> <i>Microsporum gypseum</i>	Přímým i nepřímým stykem, aerosolem, prachem

Je několik účinných postupů, jak omezit riziko přenosu zoonózy na lidi. Základem jsou vždy hygienická opatření, od podceňovaného mytí rukou, až po úklid a dezinfekci. Na druhé straně je nezbytné včasné odhalení zoonózy, zejména pomocí pravidelných veterinárních kontrol zvířete. Nekontrolovaný pohyb zvířat ve zdravotnickém zařízení umožňuje také přenos závažných patogenů mezi pacienty. Proto by zvířata neměla přijít do styku s pacienty, kteří jsou infikovaní, nebo kolonizovaní zárodky tuberkulózy, salmonelami, shigelami, kampylobaktery, streptokoky skupiny A, MRSA, dermatofyty apod.

#### **Podmínky souhlasu s přítomností „terapeutických“ psů v zařízení:**

1. Psovod musí znát zásady výchovy těchto psů, musí je mít stále pod dozorem, nebo na vhodném, uzavřeném místě. Nasazení psa se řídí písemnými pokyny lékaře, který léčí daného pacienta a zohledňuje jeho potřeby, fyzické i mentální schopnosti. Vyžaduje se také souhlas samotného pacienta, nebo jeho rodiny.
2. Psovod musí dbát při přechodu k dalšímu pacientovi na hygienické umytí rukou, pohyb psovoda se psem je omezen na určený pokoj pacienta a na co nejkratší cestu příchodu a odchodu.
3. Psovod musí mít a předložit doklady o zdravotním stavu psa, zejména o každoroční veterinární prohlídce, o jeho platných očkováních, o každoročním parazitologickém (lamblie, kokcidie, helminti) a bakteriologickém (salmonely, kampylobaktery, leishmanie) vyšetření trusu. Psi s pozitivním nálezem musí být veterinářem léčeni a před nástupem do zařízení musí mít jeho souhlas.

4. Pes musí být čistý, mít ostříhané drápy, nesmí mít blechy, nebo nějaké kožní nemoci. Před zahájením „práce“ musí zkušený veterinář a znalec psů ověřit, že pes je vychován tak, že neohrozí člověka ani je-li vyprovokován.
  5. Jakékoli známky nemoci u psa (např. průjem, zvracení, výtok z čenichu nebo z očí, kožní léze, nadměrné škrábání se, či slinění) musí být důvodem pro zákaz vpuštění psa do zařízení, nebo pro zákaz práce s pacientem. Pes musí být jako „terapeutický“ zřetelně označen identifikačním štítkem.
- 

Pro přítomnost speciálně školených „**slepeckých psů**“ výše uvedené podmínky platí omezeně. Vstup takového zdravého psa spolu „s jeho pánem“ do zařízení musí být možný, nevyžaduje se ani zvláštní výstroj a označení psa. Výjimkou by bylo jen útočné chování psa vůči jiným pacientům a personálu, nebo přístup psa do přísně chráněných prostor (např. operační a porodní sály).

**Návštěvy psů** jsou povoleny jen se souhlasem provozovatele zařízení. Provozovatel zařízení může požadovat doklad o veterinárním vyšetření psa, o jeho očkování a o negativních výsledcích parazitologického a bakteriologického vyšetření trusu psa. Návštěvy jsou možné jen ve stanovené době a ve vyhrazených prostorách, do nichž musí být pes veden na vodítku, případně mít i košík. Průvodcem psa má být dospělá osoba, která chování a pohyb psa spolehlivě zvládne.

Poněkud odlišnou je problematika „**strážních psů**“, které někde užívají noční hlídači, střežící zahradu, garáže, sklady a celý areál zařízení. Takoví psi dokáží ztrpčít život nejen nekalým žvlům, ale i lekavému personálu nebo rozdychtěným pacientům při jejich nočních avantýrách v zahradě. Zkušenost velí, že mimo výše uvedených veterinárních kontrol zdravotního stavu psa, musí být pes „ve službě“ na vodítku a musí mít nasazený košík. Naprosto nevhodný je pes projevující se častým a hlasitým štěkotem, neřkuli vytím. Neměl by také nadměrně reagovat na setkání s kočkou a vláčet s sebou při honbě za ní slabšího hlídače.

oooOooo